

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та методики музичного мистецтва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЛЬФЕДЖІО

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»
(на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)

Інститут мистецтв

2014 – 2015 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

А.О.Таранник

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та методики музичного мистецтва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«____» _____ 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЛЬФЕДЖІО

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»
(на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)

Інститут мистецтв

2014 – 2015 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова. Заступник директора з науково-методичної

та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма Сольфеджіо для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво», напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» (на базі ОКР «Молодший спеціаліст»). – 27 с.

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та методики музичного мистецтва

Протокол від “03” вересня 2014 року № 1

Завідувач кафедри теорії та

методики музичного мистецтва _____ О.М. Олексюк
(підпис)

Зміст

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни.....	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма.....	8
• <i>Змістовий модуль I. Модуляція</i>	8
IV. Навчально-методична карта дисципліни.....	14
V. Завдання для самостійної роботи студента.....	15
VI. Індивідуальна науково-дослідна робота.....	19
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	21
VIII. Методи навчання та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.....	25
IX. Методичне забезпечення курсу.....	26
X. Екзаменаційні вимоги.....	25
XI. Рекомендована література.....	26
а) Основна.....	26
б) Додаткова.....	26

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Сольфеджіо” є одним з найважливіших в ході підготовки музиканта-професіонала, вчителя музики, музичного керівника. Він займає чільне місце серед музично-теоретичних дисциплін. Це практична дисципліна, яка охоплює певну систему інтонаційних і слухових умінь та навичок, необхідних для формування музиканта будь-якої спеціальності.

Зміст курсу спрямований на системний, методичний розвиток музичних здібностей студентів: мелодичного, тембрового, ладового, гармонічного, поліфонічного слуху, метро-ритмічного відчуття, музичної пам'яті, музично-слухових уявлень, тобто музично-слухового досвіду. Сольфеджіо сприяє розвитку цих якостей за допомогою цілеспрямованого впливу на слух системою особливих форм завдань і вправ.

Мета курсу: формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, уміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.

Завдання курсу:

- формування у студентів навичок точного інтонування та визначення на слух елементів музичної мови;
- формування навички вільного читання з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур;
- розвиток внутрішнього слуху (вчити визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо тональні і темпові зміни, кульмінацію твору);
- домагатися від студентів ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів;
- домагатися осмисленого ставлення до структурної, ладо тональної та метро ритмічної будови музичного прикладу (привчати студентів в уяві аналізувати приклад, спираючись на теоретичні знання, розуміти мелодичний і гармонічний розвиток музичної думки, відмічати найбільш характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу);
- формування навичок запису одноголосного та двоголосного диктанту;
- вчити помічати свої та чужі помилки, інтонаційно-ритмічні неточності під час виконання прикладів та усвідомлювати їх причини;
- розвивати у студентів творчу ініціативу, творчі здібності;
- розвивати навички красивого виразного співу, що тісно пов'язано з оволодінням прийомів правильного дихання та звукоутворення;
- розвивати музичну пам'ять.

Викладання курсу “Сольфеджіо” здійснюється в тісному зв’язку з вивченням таких музично-теоретичних дисциплін як гармонія, поліфонія, аналіз музичних творів, історія музики.

Вивчення курсу будується на прикладах світової та української класичної музики, творів сучасних українських та зарубіжних композиторів, народної української творчості, творів із шкільного та дошкільного репертуару.

Враховуючи, що на одному й тому ж курсі є студенти з різною музичною підготовкою, викладач повинен досягти вирівнювання їх музичних знань відповідно до вимог програми.

Основні форми роботи в курсі сольфеджіо: інтонаційні вправи, читання з аркушу музичний диктант та слуховий аналіз.

У процесі вивчення курсу студент формує такі освітні і професійні **компетенції**:

- здатність точно та чисто інтонувати;
- здатність вільно читати з аркуша одноголосні та двоголосні приклади з урахуванням метро-ритмічних складнощів;
- здатність записати по слуху мелодію в будь-якому стилі та тональності;
- здатність осмислено виконати вправи різного спрямування в певній тональності;
- здатність по пам’яті відтворити певні засоби музичної виразності;
- здатність самостійно оцінити художню значимість окремих творів та засобів художньої виразності в них;
- широку ерудованість у питаннях музичних стилів й жанрів та специфіки музичної мови;
- здатність підбирання акомпанементу до заданої мелодії на фортепіано з використанням особливостей різних видів гармонії та фактури;
- здатність до набуття знань у галузі мистецтва та вміння творчо застосовувати їх у процесі вивчення циклу музично-теоретичних дисциплін;
- обізнаність і практичне володіння музичним репертуаром для читання з аркуша та гармонічного аналізу;
- вироблення у студентів творчих орієнтирів щодо майбутньої музично-виховної діяльності.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

І. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування особистості фахівця вищої кваліфікації.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>1 кредит</i> Змістові модулі: <i>1 модуль</i> Загальний обсяг дисципліни (години): <i>36 год.</i> Кількість годин на семестр: <i>36 год.</i> Тижневих годин: <i>5 семестр – 1 год.</i>	Шифр та назва галузі знань: 0202 «Мистецтво» Шифр та напряму підготовки: 6.020204 «Музичне мистецтво» Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» (на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)	Нормативна Рік підготовки: 3 Семестри: 5 Аудиторні заняття: 16 год. 3 них: Лабораторні заняття: 5 сем. – 14 год. Індивідуальні заняття: 5 сем. – 2 год. Підсумковий контроль: 5 сем. – 2 год. Самостійна робота: 5 сем. – 18 год. Вид контролю – екзамен

--	--	--

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви розділів	Кількість годин					Форми контролю
		Разом	Лабораторних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль	
ІІІ курс Змістовий модуль І Модуляція							
1.1	Модуляція в тональності першого ступеня спорідненості	9	4	1	4		Усне, письмове опитування
1.2	Діатонічні, хроматичні та модулюючи секвенції	4	2		2		Усне, письмове опитування
1.3	Раптова модуляція (енгармонічна, модуляція – зіставлення)	6	2		4		Усне, письмове опитування
1.4	Ладова модуляція. Мелодична, мелодико-гармонічна модуляція	4	2		2		Усне, письмове опитування

1.5	Мажоро – мінорні та міноро – мажорні системи	7	2	1	4		Усне, письмове опитування
1.6	Органний пункт. Остінато	4	2		2		Усне, письмове опитування
	Модульний контроль	2				2	
Разом:		36	14	2	18	2	Екзамен – V семестр

III. ПРОГРАМА

III КУРС.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Тема 1.1. Модуляція в тональності I ступеня спорідненості – 4 год.

Модуляція як засіб розвитку музичного матеріалу. Модуляція як зміна положення тонального центру. Діатонічна (функціональна) модуляція на основі спільного акорду.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: формування відчуття ладотонального розвитку, розширення кола охоплених музичних явищ і засобів виразності; набуття навичок визначення модуляцій в тональностях I ступеня спорідненості з мажору і особливостей використання в класичній музиці; відпрацювання співу, аналізу модуляцій в акордових послідовностях.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
2. Інтонувати:
 - звукоряди мажорних і мінорних гам відомими способами, використовуючи хроматизацію тетраходів та різноманітні метро-ритмічні ускладнення;
 - модуляційні мелодичні звороти в тональності I ступеня спорідненості з мажору;
3. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;

- одно- та двоголосні вправи з підручників;
- чотириголосні вправи з підручника «Гармонічне сольфеджіо» Б. Алексєєва квітетом та групою;

4. Визначити на слух:

- спільний акорд в модуляційній побудові (в тональностях мажору);
- значення акордів, що характеризують початкову тональність;
- функціональні особливості модулюючого акорду;

5. Записати одноголосний диктант з модуляцією в тональності I ступеня спорідненості з мажору, по завершенні – виписати тональний план.

6. Транспонувати мелодію диктанта на тон вгору.

Література основна : 3, 5, 8, 9, 10.

Література додаткова : 2, 4.

Тема 1.2. Діатонічні, хроматичні, модулюючі секвенції – 2 год.

Секвенції як активний засіб музичного розвитку. Мотив як основна ланка секвенцій. Висхідний та низхідний напрями секвенцій. (діатонічні) та транспонуючі (хроматичні та модулюючі) секвенції. Інтервал переміщення ланок секвенцій.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: усвідомлення місця і ролі секвенцій у створенні динамічного розвитку музичного твору; накопичення слухових вражень і певного досвіду використання секвенцій різних видів; набуття навичок визначення виду і напрямку секвенцій, виокремлення їх мовного мотиву (ланки); аналізу секвенційного руху, співу різноманітних секвенційних побудов; відпрацювання зазначених секвенцій.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності.

2. Інтонувати:

- звукоряди мажорних і мінорних гам відомими способами, використовуючи хроматизацію тетракордів та різноманітні метро-ритмічні ускладнення;
- мелодичні звороти у вигляді висхідних і низхідних діатонічних секвенцій;

3. Сольфеджувати:

- перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
- одно- та двоголосні вправи з підручників;
- чотириголосні вправи з підручника «Гармонічне сольфеджіо» Б. Алексєєва квітетом та групою;

4. Визначити на слух:

- напрямок секвенційного руху в одно- та двоголосних побудовах;
- інтервал переміщення ланок секвенції в дво- та триголосних реченнях;
- вид секвенцій в чотириголосних періодах;
- роль і місце секвенційного розвитку в прикладах з класичної музики

5. Записати одноголосний диктант з секвенційним розвитком і модуляцією в тональність I ступеня спорідненості.

Література основна : 3, 5, 8, 9, 10.

Література додаткова : 4, 5.

Тема 1.3. Раптова модуляція (енгармонічна, модуляція – зіставлення) – 2 год.

Енгармонічна модуляція як переосмислення енгармонічно рівних акордів. Техніка енгармонічної модуляції через зменшений ввідний септакорд та його обернення. Модуляція-зіставлення як перехід в іншу тональність без відповідної мелодико-гармонічної зв'язки.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення видів раптових модуляцій (в мелодиці, фрагментах творів); аналізу модуляційних періодів; відпрацювання співу модуляцій (одноголосно, ланцюжком та в ансамблі).

Завдання

1. Налаштування в ладотональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди мажорних та мінорних гам відомим способом, використовуючи хроматизацію тетракордів та різноманітні метро-ритмічні ускладнення;
 - триголосні модулюючі секвенції (висхідну і низхідну) позапропонованому викладачем тональному плану (трію, всією групою);
 - каденційні звороти та введення в них додатково модуляції через енгармонізм зменшеного ввідного септакорду.
3. Солфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одно- та двоголосні вправи з підручників на різновиди раптової модуляції;
 - чотириголосні вправи по вертикалі з підручника «Гармонічне сольфеджіо» Б. Алексєєва;
4. Транспонувати одноголосні вправи на тон вгору і вниз.
5. Визначити на слух:
 - наявність різних ознак раптових модуляцій у виконуваних мелодичних та багатоголосних музичних фрагментах;
 - зіставлення тональностей;
6. Побудувати акордову послідовність, використовуючи усі можливі варіанти енгармонізму зменшеного ввідного септакорду. Проспівати к्वartetом.
7. Записати одноголосний диктант з модуляцією-зіставленням.

Література основна : 3, 5, 8, 9, 10.

Література додаткова : 1, 5.

Тема 1.4. Ладова модуляція. Мелодична та мелодико-гармонічна модуляція – 2 год.

Інтонаційна переорієнтація та здійснення ладової модуляції. Роль ритмо-інтонаційних зворотів у здійсненні мелодичної модуляції в монодійній та поліфонічній музиці. Мелодичний зв'язок між акордами як характерна ознака мелодико-гармонічної модуляції.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: виявлення ступеню активності відчуття ладотонального розвитку, вдосконалення слухових аналітичних вмінь з розкриття специфіки тонального розгортання, набуття навичок визначення виду модуляційного переходу, аналізу логіки тонального розвитку; співу певних модуляційних переходів, відпрацювання ладової, мелодичної та мелодико-гармонічної модуляції за тональним планом.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:

2. Інтонувати:

- звукоряди мажорних і мінорних гам відомими способами, використовуючи хроматизацію тетраходів та різноманітні метро-ритмічні ускладнення;
- мажорні (мінорні) побудови із зміною ладового нахилу в автентичному кадансі (індивідуально)
- мінорні звороти із зміною ладового нахилу в плагальному кадансі (індивідуально);
- мелодичні модуляції в поліфонічному двоголоссі, записані на дошці (дуетом, всією групою);

3. Сольфеджувати:

- одно- та двоголосні вправи з підручників з розділу «Музика ХХ століття»;
- приклади з хорової та поліфонічної музики для мішаного хору з ладовою та мелодичною модуляцією;

4. Визначит на слух:

- мелодично-модуляційну побудову в монодійному складі;
- спосіб переходу в ладовій модуляції;
- акордову послідовність при здійсненні мелодико-гармонічної модуляції.

5. Записати одноголосні диктанти з ладовою та мелодичною модуляцією.

Література основна : 3, 5, 9, 10.

Література додаткова : 4, 7.

Тема 1.5. Мажоро-мінорні та міноро-мажорні системи – 2 год.

Акордика однойменних діатонічних ладових систем. Акордика паралельних ладових систем. Акордика мажоро-мінорної системи однойменних тональностей. Акордика мажоро-мінорної та міноро-мажороної системи паралельних тональностей. ОДнотерцієві тональності.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення основних типів мажоро-мінорних систем, аналізу гармонічних зворотів, фрагментів музичних творів, відпрацювання співу мелодичних зворотів та акордових послідовностей, створення мелодій на основі одно терцієвої системи тональностей.

Завдання

1. Настройка в ладотональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди мажорних і мінорних гам відомими способами використовуючи хроматизацію тетракордів ті різноманітні метро-ритмічні ускладнення;
 - акордову послідовність, що ґрунтується на ладовій перемінності;
 - низхідний великотерцієвий ряд мажорних тризвуків за схемою, запропонованою викладачем;
3. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одно- та двоголосні вправи з підручників;
4. Визначити на слух:
 - гармонічні засоби однойменного мажоро-мінору;
 - гармонічні особливості акордики паралельного і однотерцієвого мажоро-мінору;
 - гармонічні особливості акордики однойменно – одно терцієвого мажоро-мінору.
5. Записати мелодію з фрагменту багатоголосного музичного твору.
6. В запропонованих фрагментах музичних творів знайти та виписати схематично звороти з використанням мажоро-мінорних та міноро-мажорних систем.

Література основна : 3, 5, 7, 9, 10.

Література додаткова : 5, 7.

Тема 1.6. Органний пункт. Остінато – 2 год.

Витримані або повторювані звуки, інтервали, акорди, на тлі яких викладаються мелодичні та мелодико-гармонічні побудови. Тонічний та домінантовий органний пункт в басу. Остінатні мелодичні звороти.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення логіки гармонічного розвитку в музичному творі, колористичних та динамічних якостей гармонічної мови, ладо-функціонального значення органного пункту; аналізу акордики в умовах тонічного і домінантового органного пунктів; створення власних мелодій з остінатними ритмічними та інтонаційними структурами.

Завдання

1. Настройка в ладотональності.
 2. Інтонувати:
 - звукоряди мажорних і мінорних гам використовуючи хроматизацію тетраходів та різноманітні метро-ритмічні ускладнення;
 - імпровізувати голосом мелодію на запропоновані гармонічні схеми:
I7 – IV7 – I7 – I7 ; IV7 – IV7 – I7 VI ; II7 – V7 – I7 – II7 – V7;
 3. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одно- та двоголосні вправи з підручників на різновиди раптової модуляції;
 - чотириголосні вправи по вертикалі з підручника «Гармонічне сольфеджіо» Б. Алексєєва;
 4. Визначити на слух:
 - кількість голосів у багатоголосній побудові;
 - функціональні звороти, що звучать на органних пунктах;
 - за допомогою яких функціональних зворотів здійснюється відхилення на органних пунктах;
 - тип фактури, вид органного пункту, мелодичні стійкі тони, додаткові тони в акордах.
 5. Записати основну мелодію з багатоголосного уривку музичного твору.
 6. В запропонованих фрагментах музичних творів знайти остінатні побудови в середньому або верхньому голосах;
- Проспівати, проаналізувати.

Література основна : 3, 5, 9, 11.

Література додаткова : 4, 5.

**IV. Навчальна методична карта дисципліни «Сольфеджіо» III курс
(змістовий модуль I)**

Модулі	Змістовий модуль I					
Назва модуля	Модуляція					
Кількість балів за модуль	162 бали					
Лабораторні	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
Теми лабораторних робіт (всього 77 балів)	Модуляція в тональності першого ступеня спорідненості. (1+10 балів)*2=22	Діагонічні, хроматичні та модулюючі секвенції. (1+10 балів)	Раптова модуляція (енгармонічна, модуляція-зіставлення). (1+10 балів)	Ладова модуляція. Мелодична, мелодично-гармонічна модуляція (1+10 балів)	Мажорно-мінорні та мінорно-мажорні системи (1+10 балів)	Органний пункт. Остінато. (1+10 балів)
Самостійна робота (всього 30 балів)	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю (всього 25 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)					
ІНДЗ	30 балів					
Підсумковий контроль	V семестр – екзамен. Всього без екзамену – 162 бали. Коефіцієнт – 2,7					

V. Завдання для самостійної роботи

III курс Змістовий модуль I.

Модуляція

№ зп	Тема	Зміст завдання	вико- нанн- я, перед- бачен	Літер- атура	Акад- емічн- ий конт-	Бали
1.1	Модуляція в тональності першого ступеня спорідненості	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: - звукоряди E-dur, A-dur, cis-moll, fis-moll відомими способами, використовуючи хроматизацію тетрахордів та різноманітні метро-ритмічні ускладнення; - модуляційні мелодичні звороти в тональності I ступеня спорідненості; - Сольфеджувати: - одно-, двоголосні вправи з підручників; - триголосні та чотириголосні вправи з підручника. - Знайти в музичних творах приклади модуляційних 	4 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 9, 10. Л.д. : 2, 4.	Письмове та усне опитування	5

		<p>переходів (в тональності I ступеня спорідненості; виписати тональний план).</p> <p>- Створити 2 мелодії(в тональностях мажору) з модуляцією в тональності I ступеня спорідненості, добрати супровід, співати з акомпонементом.</p>				
1.2	Діатонічні, хроматичні та модулюючі секвенції	<p>- Інтонувати: - звукоряди мажорних і мінорних гам відомими способами, використовуючи хроматизацію тетрахордів та різноманітна метро- ритмічні ускладнення;</p> <p>- мелодичні звороти у вигляді висхідних і низхідних діатонічних секвенцій, записані на занятті до 3-х ключових знаків;</p> <p>- триголосні модулюючі секвенції за запропонованим викладачем тональним планом на занятті;</p> <p>- чотириголосні гармонічні послідовності, що містять секвенційний рух;</p> <p>- Сольфеджувати: - одно- та двоголосні вправи з підручників з розділу «Секвенції»;</p> <p>- триголосні вправи -</p> <p>Виписати з мелодій різних пісень різні види секвенцій,</p>	2 год.	<p>Л.о. : 3, 5, 8, 9, 10. Л.д. : 4, 5.</p>	Письмове та усне опитування	5

		проаналізувати їх, співати. - Скласти 2 мелодії, що містять секвенційний розвиток, добрати супровід, записати в нотний зошит.				
1.3	Раптова модуляція. Енгармонічна модуляція, модуляція – зіставлення	- Інтонувати - звукоряди відомими способами, використовуючи хроматизацію тетракордів та різноманітні метроритмічні ускладнення; - каденційні звороти та введення в них додатково модуляції через енгармонізм зменшеного ввідного септакорду A-dur, fis-moll, d-moll, f-moll. - Сольфеджувати: - одно- та двоголосні вправи з підручників на різновиди раптової модуляції; - чотириголосні вправи по вертикалі; - Транспонувати диктант н тон вгору і вниз. - Знайти в творах з фаху приклади раптових модуляцій.	4 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 9, 10. Л.д. : 1, 5.	Письмове та усне опитування	5
1.4	Ладова модуляція. Мелодична, мелодико – гармонічна модуляція	- Інтонувати: - звукоряди мажорних і мінорних гам в тональностях до3-х ключових знаків відомими способами, використовуючи хроматизацію тетракордів та	2 год.	Л.о. : 3, 5, 9, 10. Л.д. : 4, 7.	Письмове та усне опитування	5

		<p>різноманітні метро-ритмічні ускладнення;</p> <ul style="list-style-type: none"> - мажорні (мінорні) побудови із зміною ладового нахилу в автентичному кадансі в тональностях до 2-х ключових знаків; - мінорні звороти із зміною ладовоно нахилу в плагальному кадансі в тональностях до 3-х ключових знаків; - Сольфеджувати: <ul style="list-style-type: none"> - одно- та двоголосні вправи з підручників; - приклади з хорової та поліфонічної музики для мішаного хору з ладовою та мелодичною модуляцією. 				
1.5	Мажоро – мінорні та міноро – мажорні системи	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: <ul style="list-style-type: none"> - акордову послідовність в f-moll I – I9 VI6 – V6(H) I – II2 I – IV I II - низхідний великотерцієвий ряд мажорних тризвуків з прохідними звуками в басу (цілотнова гама) в тональності D-dur; - Сольфеджувати: <ul style="list-style-type: none"> - одно- та двоголосні вправи з підручників; - триголосні та чотириголосні вправи; - Скласти: <ul style="list-style-type: none"> - 2 мелодії, що поєднують дві однотерцієві тональності (з опрою 	4 год.	<p>Л.о. : 3, 5, 7, 9, 10.</p> <p>Л.д. : 5, 7.</p>	Письмове та усне опитування	5

		<p>на тон VI ступеня;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 мелодії, що поєднують дві одно терцієві тональності (з опорою на тон III ступеня); - Знайти приклади використання в мелодиці вокальних творів різні типа мажоро-мінорних систем. Виписати і співати їх. 				
1.6	Органний пункт. Остінато	<p>1. Інтонувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по кварто-квінтовому колу звукоряди мажорних і мінорних гам, використовуючи хроматизацію тетрахордів та різноманітні метро-ритмічні ускладнення; - комбінації ступенів блюзової гами, по кварто-квінтовому колу т триольному ритмі в тональностях до 3-х ключових знаків; <p>2. Сольфеджувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - одно- та двоголосні вправи з піжручників; - триголосні вправи - багатоголосні вправи з тонічним та домінантовим органним. 	2 год.	<p>Л.о. : 3, 5, 9, 11.</p> <p>Л.д. : 4, 5.</p>	Письмове та усне опитування, МКР	5

VI. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом поза аудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Сольфеджіо№ - це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь, навичок, отриманих під час лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтована структура ІНДЗ – науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

- творча робота у вигляді завершеного музичного твору одно, дво або три частинної форми з використанням певних засобів музичної виразності; обробки для дитячого хору чи ансамблю народної пісні або якогось іншого музичного твору; складання вокального твору (пісня, романс) на заданий чи обраний літературний текст та ін.

Орієнтовна тематика ІНДЗ

Модуль 1. Модуляція

1.	Відхилення та модуляція як процес. Їх значення в формуванні художнього образу.	Л.д.1,4,5.Л.о.7
2.	Гармонічний аналіз творів із спеціальності та виявлення різних видів секвенцій.	Нотний матеріал.
3.	Створення пісні з акомпанементом, де використано секвенції. Гармонічний аналіз.	Л.д.3,6.Л.о.1,7
4.	Умови утворення мелодичної та мелодико-гармонічної модуляції.	Л.д.7.Л.о.1,7
5.	Створення та виконання вокальних 3-4-голосних творів з використанням остінато.	Л.д.4,5,7
6.	Створення та використання вокальних 4-голосних творів з використанням органного пункту.	Л.д.4.Л.о.1

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДЗ

(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 балів
2.	Складання плану реферату	5 балів
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки, (якщо вони є), список використаних джерел)	3 бали
	Разом	30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	30-24	Відмінно
Достатній	23-15	Добре
Середній	14-7	Задовільно
Низький	6-0	Незадовільно

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Сольфеджіо» оцінюються за модульно-рейтинговою системою в основу якої покладено принцип

поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх проведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю
5 семестр

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідання лабораторних занять	1	7	7
2.	Робота на лабораторних заняттях	10	7	70
3.	Модульні контрольні роботи	25	1	25
4.	Самостійна робота	5	6	30
5.	ІНДЗ	30	1	30
Всього без підсумкового контролю		162		
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта		60		
6.	Екзамен	40		
Підсумковий рейтинговий бал		100		

Коефіцієнт – 2,7

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Лабораторні заняття	10
2.	Модульні контрольні роботи	25
3.	Самостійна робота	5

4.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
5.	Підсумкове тестування	10
6.	Екзамен	40
	Підсумковий рейтинговий бал	100

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

9.

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; повідомлення, доповідь, реферат.

➤ **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових позників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1-34	«незадовільно» (з обов'язковим повторни курсом)	F
35-39	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60-74	«задовільно»	ED
75-89	«добре»	CB
90-100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Рівні навчальних досягнень	ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
1	4

2 – «Незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	Студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, виявляє невелику кількість вмінь та навичок; володіє частиною спеціальної музичної термінології. Завдання виконуються частково і на низькому рівні, що свідчить про відсутність знань більшої частини матеріалу. Письмова робота — з великою кількістю помилок, які свідчать про слабо розвинений ладовий та гармонічний слух і про незадовільне засвоєння матеріалу.
2 – «Незадовільно» (з можливістю повторного складання)	Студент знає частину теоретичного матеріалу, застосовує обмежений термінологічний та словниковий запас, виконує завдання частково, демонструючи певну обізнаність, але необхідний об'єм матеріалу не засвоєний. Письмова робота виконана повністю, але з великою кількістю помилок; разом з тим, в ній присутні логічні фрагменти.
3 – «Задовільно»	Студент володіє певними навичками та вміннями. Не завжди здатний виконати завдання, які потребують абстрактного художнього мислення; виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології; словниковий запас небагатий. Виконує всі запропоновані завдання на посередньому рівні. Письмова робота виконана з помилками, але є вдалі фрагменти, які свідчать про потенційні можливості студента; разом з тим міцні знання і навички відсутні.
4 – «Добре»	Студент сприймає музично-теоретичний матеріал у повному обсязі, але має стандартне мислення, може лише репродукувати отримані знання; йому бракує власних висновків, узагальнень. Недостатньо володіє спеціальною музичною термінологією. Відповідь студента свідчить про достатнє засвоєння матеріалу, але у виконанні завдань були помилки, які студент не помічав і долав за допомогою викладача. У письмовій роботі є 2-3 змістовні помилки.
5 – «Відмінно»	Студент володіє музично-теоретичним матеріалом у мажах програми, вміє використовувати набуті знання, уміння і здібності у нових практичних завданнях; демонструє знання спеціальної музичної термінології, її усвідомлення, уміння систематизувати, узагальнювати, аналізувати музичні явища; застосовувати здобуті знання в практичній діяльності. Відповідь студента — без помилок, але не має миттєвого темпу. Письмова робота виконана на високому рівні без помилок, але не містить нестандартного, оригінального рішення.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У таблиці представлено розподіл балів, що присвоюються бакалаврам упродовж вивчення дисципліни «Сольфеджіо».

5 семестр

Модулі						Модульні Контроль ні Роботи	ІНДЗ	Екзамен
Змістовий модуль 1 (лабораторні та самостійна роботи)								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	25	30	40
27	16	16	16	16	16			

Разом з урахуванням коефіцієнта 202 балів

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗДІСНЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

1. За джерелом інформації:
 - Словесні: пояснення, розповідь, бесіда.
 - Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
 - Практичні: вправи, слуховий аналіз, читання з аркуша.
2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.
3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.
4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою, виконання індивідуальних навчальних проєктів, творчі завдання.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- Опорні схеми за темами.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

Х. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ВИМОГИ

Необхідною складовою проведення екзамену з «Сольфеджіо» є написання *музичного диктанту*. Ця форма роботи передбачає перевірку найголовніших якостей музиканта – професіонала : музичну пам'ять, почуття ладу, тональності, ритму тощо.

Усна перевірка знань проводиться за екзаменаційними білетами, що вміщують 3 завдання :

1. Ладо – інтонаційні вправи (спів гамм з певними завданнями)
2. Побудова в певній тональності чи від звуку заданих інтервалів, акордів, спів секвенцій, акордових чи інтервальних послідовностей.
3. Читання одноголосних, двоголосних або чотириголосних прикладів з аркуша.

Сумарно оцінка за екзамен – 40 балів.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио. – М., 1975.
2. Васильева К., Гиндина М., Фрейндлинг Г., Двухголосное сольфеджио. «Музыка» Ленинградское отд., 1980.
3. Драгомиров П. Сольфеджио. М., 1967.
4. Зебряк Т. Играем на уроках сольфеджио. М., 1986.
5. Калмыков Б., Фридкин Г. Сольфеджио. Часть 1, одноголосие. М., 1962.
6. Калмыков Б., Фридкин Г. Сольфеджио. Часть 2, двухголосие. М., 1973.
7. Калугина М., Халабузарь П. Воспитание творческих навыков на уроках сольфеджио. Методическое пособие для ДМШ. М., 1987.
8. Ладухин Н.М. Одноголосное сольфеджио. М., 1988.
9. Лицвенко И.Г. Курс многоголосного сольфеджио. Выпуск 1. М., 1971.
10. Островский А.Л., Соловьев С.Н., Шокин В.П. Сольфеджио. М., 1964.
11. Писаревський А. Сольфеджіо. Київ, 1963.

Додаткова література:

1. Афоніна О.С. Сольфеджіо (6-7кл.). К.: Мелосвіт, 2006.

2. Вахромеева Т.Н. Справочник по музыкальной грамоте и сольфеджио. М., 2004.
3. «Музыкальная энциклопедия» М., 1979
4. Рубец А. Одноголосное сольфеджио. М., 1981.
5. Серебряный М. Сольфеджио на ритмоинтонационной основе современной эстрадной музыки. Киев, «Музична Україна», 1987.
6. Способин И. Сольфеджио – двухголосие и трехголосие. М., 1977.
7. Способин И. Элементарная теория музыки. М., 1985
8. Струве Г. Хоровое сольфеджио. М., 1979.
9. Ходоровська І.М. Збірник диктантів з сольфеджіо на матеріалі українського фольклору та музики українських композиторів/мультимедійний посібник/. К.,2014.
10. Юсфин А. Сольфеджио на материале советской музыки. Л.-М., 1975.

Збірки музичних диктантів:

1. Агажанов А. Двухголосные диктанты. М., 1962.
2. Блинський Є., Олендарьов В. Музичний диктант. Київ, «Музична Україна», 1976.
3. Алексеев Б., Блюм Д. Систематический курс музыкального диктанта. Изд. 2-е, М., 1976.
4. Ладухин Н. Тысяча примеров музыкального диктанта. М., 1964.
5. Музыкальные диктанты для ДМШ, изд. 2-е. Сост. Ж.Металлиди и А.Перцовская. Ленинград, «Музыка», 1982.
11. Островский А.Л., Павлюченко С.А. Шокин В.П. Музыкальный диктант. Пособие для музыкальных школ, училищ и консерваторий. Вып. 1-й, одноголосие. М.-Л., 1941.
12. Островский А.Л., Павлюченко С.А., Шокин В.П. Музыкальный диктант. Вып. 2-й, двухголосие, многоголосие и аккордовое движение. М.-Л., 1948.
13. Писаревський А. Музичний диктант. Посібник для музичних шкіл і музичних училищ. Київ, 1959.
14. Фрейндлинг Г. Двухголосные диктанты. М., 1962.
15. Фридкин Г. Музыкальные диктанты. М., 1965.